

STARTAPLARDA LOYIHA BOSHQARUVI

Suyunov Dilmurod Xolmurodovich,

Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi,

iqtisod fanlari doktori professor,

Abduxaliqova Madinaxon Doniyor qizi,

Biznes va tadbirkorlik oliy maktabi,

Tinglovchisi

Annotatsiya : *Ushbu maqolada startaplardagi loyiha boshqaruvi jarayonlari, ularning o'ziga xos xususiyatlari va muvaffaqiyatga olib boruvchi omillar keng tahlil qilinadi. Maqolada zamonaviy boshqaruv metodologiyalari, xususan, Agile, Scrum va Lean yondashuvlari asosida startap muhitida qanday qilib resurslar samarali boshqarilishi, vaqt va risklar nazorat qilinishi mumkinligi ko'rsatib o'tilgan. Tahlil davomida real startap misollari, shuningdek, O'zbekiston sharoitidagi startap ekotizimiga oid fikrlar ham keltiriladi.*

Kalit so'zlar : *startap, loyiha boshqaruvi, Agile, Scrum, Lean, risklarni boshqarish, innovatsiya, texnologiya, O'zbekiston startaplari*

Annotation: *This article explores project management in startups, focusing on its unique characteristics and the key success factors. Modern methodologies such as Agile, Scrum, and Lean are analyzed in the context of how resources, time, and risks are managed effectively within startup environments. The paper includes examples from real startups and discusses the specific features of the startup ecosystem in Uzbekistan.*

Keywords: *startup, project management, Agile, Scrum, Lean, risk management, innovation, technology, Uzbekistan startups.*

Startaplar — bu yangi va notayin bozor sharoitida rivojlanayotgan, innovatsion mahsulot yoki xizmat yaratishga qaratilgan kichik tashabbuslar. Ular tez o'zgaruvchan muhitda faoliyat yuritgani sababli, an'anaviy boshqaruv modellari ko'pincha samarasiz bo'ladi. Shuning uchun zamonaviy va adaptiv loyiha boshqaruvi usullaridan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

Startap muhitida loyiha boshqaruvida asosiy vazifa — tezkor ravishda bozor ehtiyojlarini aniqlab, unga mos ravishda yechim ishlab chiqish. Bu jarayonda loyiha boshqaruvi quyidagi vazifalarni qamrab oladi: maqsadlarni aniqlash, kam sonli jamoa bilan samarali hamkorlik qilish, cheklangan moliyaviy va inson resurslarini to'g'ri taqsimlash, tavakkalchilikni tahlil qilish va kamaytirish, tezkor qarorlar qabul qilish va adaptatsiya qilish.

Bugungi kunda Xorij tajribasiga nazar tashlasak turli metodologiya bo'yicha dasturiy ta'minotlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, Lean metodologiyasi bo'yicha dasturiy ta'minotini ishlab chiqish-bu ozg'in ishlab chiqarish tamoyillari va

amaliyotlarining dasturiy ta'minotni ishlab chiqish sohasiga tarjimasini. Dan moslashtirilgan Toyota ishlab chiqarish tizimi, bu yepchil hamjamiyat ichida pro-lean submulturasini ko'magi bilan paydo bo'lmoqda. Lean yepchil tashkilotlarni qo'llab-quvvatlaydigan mustahkam konseptual asos, qadriyatlar va tamoyillarni, shuningdek tajribadan kelib chiqqan yaxshi amaliyotlarni taklif etadi. Kelib chiqishi "Yalang'och dasturiy ta'minotni ishlab chiqish" iborasi 2003 yilda Meri Poppendiek va Tom Poppendiek tomonidan yozilgan shu nomdagi kitobda paydo bo'lgan. Kitob an'anaviy oriq prinsiplarni, shuningdek 22 ta vositalar to'plamini qayta tiklaydi va vositalarni tegishli yepchil amaliyotlar bilan taqqoslaydi. Poppendiecks-ning tezkor dasturiy ta'minotni ishlab chiqish hamjamiyatidagi ishtiroki, shu jumladan bir nechta tezkor konferensiyalarda muzokaralar natijada bunday tushunchalar agile hamjamiyatida kengroq qabul qilindi. Shunday qilib, mijozlar rivojlanish harakatlarining mavjud natijalariga asoslanib, o'z yehtiyojlarini yaxshiroq tushunadilar va ishlab chiquvchilar ushbu yehtiyojlarni yaxshiroq qondirishni o'rganadilar. Mijoz bilan aloqa va o'quv jarayonidagi yana bir g'oya-bu belgilangan asosda ishlab chiqish – bu mumkin bo'lgan yechimlarni yemas, balki kelajakdagi yechim cheklovlarini yetkazishga qaratilgan bo'lib, shu bilan mijoz bilan muloqot orqali yechimning tug'ilishiga yordam beradi.

Iloji boricha kechroq qaror qiling, ushbu Dasturiy ta'minotni ishlab chiqish har doim ba'zi bir noaniqlik bilan bog'liq bo'lganligi sababli, qarorlarni noaniq taxminlar va bashoratlarga emas, balki faktlar asosida qabul qilinmaguncha iloji boricha kechiktirib, belgilangan yoki variantlarga asoslangan yondashuv bilan yaxshiroq natijalarga erishish kerak. Tizim qanchalik murakkab bo'lsa, unda o'zgarish uchun ko'proq imkoniyatlar yaratilishi kerak, bu esa muhim va muhim majburiyatlarni kechiktirishga imkon beradi. Iterativ yondashuv ushbu prinsipni ilgari suradi-o'zgarishlarga moslashish va xatolarni tuzatish qobiliyati, agar tizim chiqarilgandan keyin topilsa, bu juda qimmatga tushishi mumkin.

To'plamga asoslangan rivojlanish bilan: agar avtomobil uchun yangi tormoz tizimi kerak bo'lsa, masalan, uchta jamoa bir xil muammoning yechimlarini ishlab chiqishi mumkin. Har bir jamoa muammo maydoni haqida bilib oladi va potensial yechimni ishlab chiqadi. Yechim asossiz deb hisoblansa, u kesiladi. Bir davr oxirida omon qolgan dizaynlar taqqoslanadi va ulardan biri tanlanadi, yehtimol boshqalardan o'rganishga asoslangan ba'zi o'zgartirishlar bilan - majburiyatni oxirgi daqiqagacha kechiktirishning ajoyib namunasi. Dasturiy ta'minot qarorlari, shuningdek, katta old dizayndagi xavfni minimallashtirish uchun ushbu amaliyotdan foyda ko'rishi mumkin.

Aksariyat korxonalarda tashkilotda qaror qabul qilish to'g'risida an'anaviy ye'tiqod mavjud-menejerlar ishchilarga o'z ishlarini qanday qilishni aytib berishadi. Ishlab chiqish texnikasida rollar aylantiriladi-menejerlarga ishlab chiquvchilarni qanday tinglash o'rgatiladi, shuning uchun ular qanday harakatlar qilish mumkinligini yaxshiroq tushuntirishlari, shuningdek takomillashtirish bo'yicha takliflar berishlari mumkin. Yalang'och yondashuv agile prinsipiga amal qiladi[6] "motivatsiyalangan shaxslar atrofida"

loyihalarni qurish va ishni bajarish uchun ularga ishonning",[7] taraqqiyotni rag'batlantirish, xatolarni aniqlash va to'siqlarni olib tashlash, lekin mikro-boshqarish emas. Yana bir noto'g'ri e'tiqod odamlarni resurs sifatida ko'rib chiqish edi. Odamlar statistik ma'lumotlar varag'i nuqtai nazaridan manbalar bo'lishi mumkin, ammo dasturiy ta'minotni ishlab chiqishda, shuningdek har qanday tashkiliy biznesda odamlar faqat vazifalar ro'yxati va ularni bajarish paytida bezovtalanmasligiga ishonchdan ko'proq narsaga muhtoj.vazifalar. Jamoa o'z majburiyatlarini tanlashi mumkinligiga ishonch bilan yerishish mumkin bo'lgan haqiqat doirasida maqsadli ishlash uchun odamlarga motivatsiya va yuqori maqsad kerak. Ishlab chiquvchilarga mijozga kirish huquqi berilishi kerak; jamoa rahbari qiyin vaziyatlarda qo'llab-quvvatlashi va yordam berishi, shuningdek, skeptitsizm jamoaning ruhini buzmasligini ta'minlashi kerak. Odamlarni hurmat qilish va ularning ishini tan olish jamoaga kuch berishning bir usuli hisoblanadi. Yaxlitlikni yarating bunda Xaridor tizimning umumiy tajribasiga ega bo'lishi kerak. Bu idrok yetilgan yaxlitlik deb ataladi: u qanday reklama qilinadi, yetkazib beriladi, joylashtiriladi, unga kirish, undan foydalanish qanchalik intuitiv, narxi va muammolarni qanchalik yaxshi hal qiladi. Shuningdek, loyihani kichik bosqichlarga bo'lib, har bir bosqich natijasini baholab, keyingi qadamni aniqlashni nazarda tutadi. Bu usul startaplar uchun juda qo'l keladi, chunki ular doimiy o'zgarishlarga moslashishi lozim.

Scrum – Agile'ning bir ko'rinishi bo'lib, belgilangan vaqt ichida (sprint) muayyan vazifalarni amalga oshirishga yo'naltirilgan. Bu jamoa ishini tizimlashtiradi. Lean – resurslarni maksimal samara bilan ishlatishga asoslangan usul bo'lib, ortiqcha xarajatlarni kamaytiradi.

O'zbekistonda so'nggi yillarda startap faoliyatiga e'tibor ortib bormoqda. "IT Park", "Startup Initiatives" kabi platformalar yangi loyihalarni qo'llab-quvvatlayapti. Biroq muammolar ham mavjud: tajribali mentorlar tanqisligi, investitsiyalarga cheklovlar, loyihalarni tahlil qilish va monitoring qilishda bilimlar yetishmovchiligi kabilarni kiritsak, albatta Startaplarda loyiha boshqaruvi kurslari yo'lga qo'yilishi; yoshlar orasida innovatsion tafakkurni rag'batlantirish; startaplar uchun davlat tomonidan grantlar va inkubator dasturlarini kengaytirish maqsadga muvofiqdir.

Xulosa: Startaplardagi loyiha boshqaruvi – muvaffaqiyatning asosiy omillaridan biridir. To'g'ri tanlangan boshqaruv metodologiyasi, malakali jamoa va moslashuvchan yondashuv startapning uzoq muddatli muvaffaqiyatini belgilab beradi. O'zbekiston sharoitida bu boradagi imkoniyatlar keng bo'lib, ularni to'g'ri boshqarish orqali xalqaro miqyosda raqobatbardosh loyihalar yaratish mumkin.

REFERENCES

1. Suyunov D. X. Corporate governance mechanism: problems and solutions. Monograph // T.: Academia. – 2007. - Т. 200.
2. Suyunov, D., and Elmurod Abdusattorovich Khoshimov. "Methodological aspects of assessing the effectiveness of corporate governance in joint-stock companies. Scientific electronic journal" Economics and innovation technologies " 2 (2018).
3. Suyunov D. H. The main problems of corporate governance and ways to solve them //EPRA International Journal of Economic Growth and Environmental Issues (EGEI) ISSN. – С. 2321-6247.
4. Suyunova D.D. Corporate in joint stock companies ways to use digital technologies to improve management. European Journal of Research Development and Sustainability (EJRDS), Available Online at: <https://www.scholarzest.com> Vol. 4 No 09. September 2023 ISSN:2660-5570.
5. Суюнова Д.Д. Корпоратив бошқарувнинг самарадорлигини оширишда рақамли технологиялардан фойдаланиш масаласига илмий қарашлар. Иқтисодий тарққиёт ва таҳлил илмий электрон журнали, 2024 йил 31 июль. <https://e-itt.uz/index.php/eitt/article/view/1472/1379>.
6. Суюнова Д.Д. Рақамли технологиялардан фойдаланиш асосида корпоратив бошқарувнинг самарадорлигини ошириш масаласига илмий ёндашув. (Рақамли иқтисодиёт шароитида бизнес ва тадбиркорликни ривожлантиришнинг долзарб муаммолари, халқаро илмий-амалий конференция, 2022 йил 23 декабрь.)
7. Суюнова Д.Д. Акциядорлик жамиятларида корпоратив бошқарувни жорий қилишнинг рақамли трансформациясини амалга оширишга илмий-назарий ёндашув. (Рақамли иқтисодиёт шароитида бизнес ва тадбирворликни ривожлантиришнинг долзарб муаммолари, халқаро илмий-амалий конференция, 2022 йил 23 декабрь).